

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

21 octombrie 2021 *

„Trimitere preliminară – Securitatea socială a lucrătorilor migranți – Regulamentul (CE) nr. 883/2004 – Articolul 52 alineatul (1) litera (b) – Lucrător care a desfășurat o activitate salariată în două state membre – Perioadă minimă impusă de dreptul național pentru dobândirea dreptului la pensie pentru limită de vârstă – Luare în considerare a perioadei de cotizare realizate în temeiul legislației altui stat membru – Cumulare – Calculul cuantumului pensiei care urmează să fie plătită”

În cauza C-866/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia), prin decizia din 19 septembrie 2019, primită de Curte la 27 noiembrie 2019, în procedura

SC

împotriva

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din doamna A. Prechal, președinta Camerei a doua, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a treia, domnii J. Passer și F. Biltgen (raportor), doamna L. S. Rossi și domnul N. Wahl, judecători,

avocat general: domnul E. Tanchev,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie, de J. Piotrowski și S. Żółkiewski, radcowie prawni;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

* Limba de procedură: polona.

- pentru guvernul ceh, de M. Smolek, J. Pavliš și J. Vláčil, în calitate de agenți;
 - pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér și M. M. Tátrai, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de D. Martin și M. Brauhoff, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 aprilie 2021,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 52 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO 2004, L 166, p. 1, rectificare în JO 2004, L 200, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82, rectificare în JO 2016, L 296, p. 25).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între SC, pe de o parte, și Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie (Institutul de Asigurări Sociale, Biroul I din Varșovia, Polonia) (denumit în continuare „organismul de pensii”), pe de altă parte, în legătură cu stabilirea cuantumului pensiei pentru limită de vârstă proratăzată care trebuie să îi fie plătită de acest organism.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”), a fost abrogat la 1 mai 2010, dată la care Regulamentul nr. 883/2004 a devenit aplicabil.

Regulamentul nr. 1408/71

- 4 Articolul 1 litera (r) din Regulamentul nr. 1408/71 definea expresia „perioade de asigurare” drept „perioadele de contribuție, perioada de angajare sau de activitate independentă definite sau recunoscute ca perioade de asigurare de legislația în temeiul căreia au fost realizate sau au fost considerate realizate, precum și toate perioadele asimilate, dacă legislația respectivă le consideră echivalente cu perioadele de asigurare”.

- 5 Articolul 45 din Regulamentul nr. 1408/71, intitulat „Luarea în considerare a perioadelor de asigurare sau de rezidență realizate în temeiul legislațiilor sub incidența cărora s-a aflat un lucrător salariat sau un lucrător care desfășoară o activitate independentă pentru dobândirea, menținerea sau redobândirea dreptului la prestații”, prevedea la alineatul (1):

„Dacă legislația unui stat membru condiționează dobândirea, menținerea sau redobândirea dreptului la prestații în temeiul unui regim care nu este un regim special în sensul alineatului (2) sau (3) de realizarea perioadelor de asigurare sau de rezidență, instituția competentă a respectivului stat membru ține seama, în măsura necesară, de perioadele de asigurare sau de rezidență realizate în temeiul legislației oricărui alt stat membru în cadrul unui regim general sau în cadrul unui regim special, ca lucrător salariat sau ca lucrător care desfășoară o activitate independentă. În acest scop, aceasta ia în considerare aceste perioade ca și cum ar fi fost realizate în temeiul propriei legislații.”

- 6 Articolul 46 din regulamentul menționat, intitulat „Acordarea de prestații”, prevedea la alineatele (1) și (2):

„(1) În cazul în care condițiile impuse de legislația unui stat membru pentru a avea dreptul la prestații au fost îndeplinite fără aplicarea articolului 45 sau a articolului 40 alineatul (3), se aplică următoarele reguli:

- (a) instituția competentă calculează quantumul prestației care ar fi datorată:
- (i) pe de o parte, numai în temeiul dispozițiilor legislației pe care o aplică;
 - (ii) pe de altă parte, în temeiul alineatului (2);

[...]

(2) În cazul în care condițiile impuse de legislația unui stat membru pentru a avea dreptul la prestații sunt îndeplinite numai după aplicarea articolului 45 și a articolului 40 alineatul (3), se aplică următoarele reguli:

- (a) instituția competentă calculează quantumul teoretic al prestației pe care ar putea să o pretindă persoana interesată cu condiția ca [a se citi «dacă»] toate perioadele de asigurare sau de rezidență care au fost realizate în temeiul legislației statelor membre căreia i s-a supus lucrătorul salariat sau lucrătorul care desfășoară o activitate independentă să fi fost [a se citi «ar fi fost»] realizate în statul respectiv în temeiul legislației pe care o aplică la data acordării prestației. [...]

- (b) instituția competentă stabilește ulterior quantumul efectiv al prestației pe baza quantumului teoretic menționat la alineatul anterior, în conformitate cu raportul dintre durata perioadelor de asigurare sau de rezidență realizate înaintea producerii riscului în temeiul legislației pe care o aplică și durata totală a perioadelor de asigurare sau de rezidență realizate înaintea producerii riscului în temeiul legislațiilor tuturor statelor membre în cauză.”

Regulamentul nr. 883/2004

- 7 În temeiul articolului 1 litera (t) din Regulamentul nr. 883/2004, expresia „perioadă de asigurare” înseamnă „perioadele de contribuție, perioada de angajare sau de activitate independentă definite sau recunoscute ca perioade de asigurare de legislația în temeiul căreia au fost realizate sau au fost considerate realizate, precum și toate perioadele asimilate, dacă legislația respectivă le consideră echivalente cu perioadele de asigurare”.

- 8 Articolul 6 din Regulamentul nr. 883/2004, intitulat „Cumularea perioadelor”, succedă articolului 45 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 și are următorul cuprins:

„Cu excepția cazului în care prezentul regulament prevede altfel, instituția competentă a unui stat membru a cărui legislație condiționează:

– dobândirea, menținerea, durata sau recuperarea dreptului la prestații;

[...]

de realizarea perioadelor de asigurare, de încadrare în muncă, de activitate independentă sau de rezidență, ia în considerare, atât cât este necesar, perioadele de asigurare, de încadrare în muncă, de activitate independentă sau de rezidență realizate în temeiul legislației oricărui alt stat membru, ca și cum ar fi fost realizate în temeiul legislației pe care o aplică.”

- 9 Capitolul 5 din titlul III din Regulamentul nr. 883/2004, intitulat „Pensiile pentru limită de vârstă și de urmaș”, cuprinde printre altele articolul 52 din acest regulament, intitulat „Acordarea prestațiilor”. Acest articol 52 alineatul (1), care conține în esență aceleași dispoziții precum articolul 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, prevede:

„Instituția competentă calculează valoarea prestației care se acordă:

- (a) în temeiul legislației pe care o aplică, doar în cazul în care sunt îndeplinite condițiile pentru dreptul la prestații, exclusiv în temeiul dreptului intern (prestație independentă);
- (b) prin calcularea unei valori teoretice și ulterior a valorii reale (prestație prorata), după cum urmează:
- (i) valoarea teoretică a prestației este egală cu prestația pe care persoana interesată ar putea să o solicite, în cazul în care toate perioadele de asigurare și de rezidență realizate în temeiul legislațiilor celorlalte state membre s-ar fi realizat în temeiul legislației pe care o aplică la data acordării prestației. În cazul în care, în conformitate cu această legislație, valoarea prestației nu depinde de durata perioadelor realizate, valoarea respectivă se consideră valoare teoretică;
- (ii) instituția competentă stabilește apoi valoarea reală a prestației prorata, prin aplicarea la valoarea teoretică a raportului dintre durata perioadelor realizate înaintea materializării riscului, în temeiul legislației pe care o aplică, în raport cu durata totală a perioadelor realizate înaintea materializării riscului, în temeiul legislațiilor tuturor statelor membre în cauză.”

Dreptul polonez

- 10 Conform articolului 5 alineatul 1 punctul 2 din ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Legea privind prestațiile pentru limită de vârstă și de invaliditate ale fondului de securitate socială) din 17 decembrie 1998, în versiunea aplicabilă litigiului principal (Dz. U. din 2018, poziția 1270), la stabilirea dreptului la pensia pentru limită de vârstă și la calcularea cuantumului acesteia, perioadele de asigurare necontributive sunt luate în considerare la calcularea cuantumului pensiei pentru limită de vârstă numai în limita unei treimi din perioadele de asigurare contributivă dovedite.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 11 Printr-o decizie din 24 februarie 2014, emisă de organismul de pensii, reclamantului din litigiul principal i s-a acordat o pensie pentru limită de vârstă începând de la 5 noiembrie 2013.
- 12 În vederea stabilirii dreptului la pensie pentru limită de vârstă, organismul de pensii a ținut seama de diferitele perioade de asigurare a reclamantului din litigiul principal. Mai întâi, acest organism a stabilit durata corespunzătoare perioadelor de asigurare contributive realizate în temeiul legislației Republicii Polone și, în continuare, a luat în considerare perioadele de asigurare necontributive realizate în temeiul legislației statului membru respectiv până la concurența unei treimi din aceste perioade de asigurare contributive. În sfârșit și în măsura în care asiguratul nu avea, numai pe baza perioadelor de asigurare realizate în temeiul legislației Republicii Polone, durata minimă de asigurare necesară pentru dobândirea unui drept la pensie pentru limită de vârstă, perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației unui alt stat membru, în speță Regatul Țărilor de Jos, au fost adăugate la durata perioadelor de asigurare realizate în temeiul legislației Republicii Polone.
- 13 Odată stabilită durata asigurării și în conformitate cu articolul 52 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 883/2004, organismul de pensii a calculat în același mod valoarea teoretică a prestației, adunând perioadele de asigurare contributive naționale și perioadele de asigurare necontributive naționale, în limita unei treimi din aceste prime perioade, iar apoi a adăugat perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației unui alt stat membru. Valoarea reală a prestației a fost calculată proporțional cu durata perioadelor de asigurare realizate în temeiul legislației Republicii Polone, contributive și necontributive, acestea din urmă reprezentând o treime din perioadele de asigurare contributive naționale în raport cu durata totală a perioadelor de asigurare realizate atât în temeiul legislației Republicii Polone, cât și a unui alt stat membru.
- 14 Reclamantul din litigiul principal a formulat o acțiune împotriva deciziei organismului de pensii din 24 februarie 2014, solicitând în special ca perioadele de asigurare necontributive realizate în temeiul legislației Republicii Polone să fie luate în considerare într-o mai mare măsură la calcularea cuantumului pensiei pentru limită de vârstă, întrucât organismul de pensii a săvârșit o eroare atunci când nu a luat în considerare raționamentul Curții în Hotărârea din 3 martie 2011, Tomaszewska (C-440/09, denumită în continuare „Hotărârea Tomaszewska”, EU:C:2011:114), potrivit căruia trebuie să se țină seama, cu ocazia determinării perioadelor de contribuție necesare în vederea dobândirii dreptului la pensie pentru limită de vârstă, în vederea determinării limitei pe care nu o pot depăși perioadele de cotizație necontributive, de toate perioadele de contribuție realizate în cadrul perioadei de activitate a lucrătorului migrant, inclusiv de cele realizate în alte state membre.
- 15 Apreciind că metoda de calcul aplicată de organismul de pensii era corectă, Sąd Okręgowy w Warszawie (Tribunalul Regional din Varșovia, Polonia) a respins această acțiune printr-o hotărâre din 19 noiembrie 2015.
- 16 În urma apelului formulat de reclamantul din litigiul principal, Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia, Polonia) a modificat, prin hotărârea din 9 august 2017, această hotărâre, precum și decizia organismului de pensii din 24 februarie 2014. Această instanță a precizat că interpretarea reținută în Hotărârea Tomaszewska privind aplicarea articolului 45 din Regulamentul nr. 1408/71 este valabilă nu numai pentru stabilirea duratei necesare dobândirii unui drept la pensie pentru limită de vârstă, ci și în vederea calculului cuantumului prestației datorate.

- 17 Organismul de pensii a formulat recurs împotriva acestei hotărâri la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia). În susținerea recursului, acest organism a arătat, în primul rând, că Hotărârea Tomaszewska privea interpretarea articolului 45 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, care corespunde articolului 6 din Regulamentul nr. 883/2004, iar nu articolului 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, care corespunde articolului 52 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, în discuție în litigiul principal. În al doilea rând, această hotărâre nu s-ar aplica decât în situații de fapt analoge celor din cauza în care s-a pronunțat hotărârea menționată. În al treilea rând, aplicarea interpretării articolului 45 din Regulamentul nr. 1408/71, astfel cum a fost reținută în Hotărârea Tomaszewska, în cauza principală ar avea drept consecință faptul că perioadele de asigurare necontributive realizate în temeiul legislației Republicii Polone ar fi luate în considerare într-o măsură mai largă decât cea prevăzută de dreptul polonez, conducând la o creștere a contribuției sistemului polonez de asigurări sociale la prestația datorată asiguratului. În al patrulea rând, din cuprinsul punctului 2 din Decizia nr. H6 a Comisiei administrative pentru coordonarea sistemelor de securitate socială din 16 decembrie 2010 privind aplicarea anumitor principii privind cumulul perioadelor în temeiul articolului 6 din Regulamentul nr. 883/2004 (JO 2011, C 45, p. 5) ar reieși că perioadele de asigurare comunicate de alte state membre sunt cumulate de statul membru destinatatar fără ca valoarea acestora să fie contestată, astfel încât organismul polonez de asigurări sociale nu poate fi constrâns să țină seama de perioadele de asigurare naționale într-o măsură mai mare decât cea prevăzută de dreptul național.
- 18 Potrivit instanței de trimitere, articolul 52 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 883/2004 poate primi trei interpretări diferite.
- 19 Prima interpretare posibilă ar fi cea urmată de Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia), care se întemeiază pe interpretarea articolului 45 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, astfel cum reiese aceasta din Hotărârea Tomaszewska, în temeiul căreia instituția competentă a statului membru în cauză trebuie să ia în considerare, pentru stabilirea limitei pe care nu o pot depăși perioadele de asigurare necontributive în raport cu perioadele de asigurare contributive, toate perioadele de asigurare realizate, inclusiv cele realizate în alte state membre. Această ficțiune juridică s-ar aplica nu numai dobândirii dreptului la o prestație, ci și calculului valorii, atât teoretică, cât și reală, a acestei prestații.
- 20 A doua interpretare ar consta în a afirma că Hotărârea Tomaszewska nu influențează decât parțial interpretarea articolului 52 din Regulamentul nr. 883/2004, în sensul că numai alineatul (1) litera (b) punctul (i) al acestui articol prevede în mod expres că este necesar să se calculeze valoarea teoretică prin utilizarea unei ficțiuni juridice potrivit căreia asiguratul ar fi realizat toate perioadele de asigurare, inclusiv pe cele dobândite în alte state membre, în statul membru în care acesta a solicitat plata prestației. În schimb, calculul valorii reale vizate la alineatul (1) litera (b) punctul (ii) al articolului menționat s-ar efectua fără ca această ficțiune să fie aplicată în mod sistematic.
- 21 A treia interpretare ar implica faptul că Hotărârea Tomaszewska se aplică numai dobândirii dreptului la o pensie pentru limită de vârstă, iar nu calculării cuantumului acesteia.

22 În aceste condiții, Săd Najwyższy (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 52 alineatul (1) litera (b) din [Regulamentul nr. 883/2004] trebuie interpretat în sensul că instituția competentă:

- a) ține seama, în conformitate cu dreptul național, de perioadele de cotizare necontributive cu o durată care nu depășește o treime din totalul perioadelor de contribuție realizate în temeiul dreptului național și al legislației altor state membre atât în vederea stabilirii valorii teoretice [punctul (i)], cât și a valorii reale a prestației [punctul (ii)] sau
- b) ține seama, în conformitate cu dreptul național, de perioadele de cotizare necontributive cu o durată care nu depășește o treime din totalul perioadelor de contribuție realizate în temeiul dreptului național și al legislației altor state membre numai în vederea stabilirii valorii teoretice [punctul (i)], dar nu și a valorii reale a prestației [punctul (ii)] sau
- c) nu ia în considerare, în vederea stabilirii valorii teoretice [punctul (i)] și a valorii reale a prestației [punctul (ii)], perioadele de asigurare realizate în alte state membre, la calcularea limitei perioadelor necontributive, prevăzută de dreptul național?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 23 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 52 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 883/2004 trebuie interpretat în sensul că instituția competentă a statului membru în cauză trebuie să țină seama, în scopul stabilirii limitei pe care nu o pot depăși perioadele de asigurare necontributive în raport cu perioadele de asigurare contributive în conformitate cu legislația acestui stat membru, de diferitele perioade de asigurare, inclusiv de cele realizate în temeiul legislației altor state membre, la calcularea valorii teoretice a prestației, vizată la punctul (i) din această dispoziție, precum și a valorii reale a prestației, vizată la punctul (ii) din dispoziția menționată.
- 24 Cu titlu introductiv, este necesar să se observe că, deși Regulamentul nr. 1408/71 a fost înlocuit, începând cu 1 mai 2010, de Regulamentul nr. 883/2004, dispozițiile articolelor 45 și 46 din Regulamentul nr. 1408/71 au fost preluate în esență la articolele 6 și, respectiv, 52 din Regulamentul nr. 883/2004. În consecință, jurisprudența Curții referitoare la dispozițiile menționate ale Regulamentului nr. 1408/71 își păstrează, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 28 din concluzii, întreaga relevanță pentru interpretarea dispozițiilor în cauză ale Regulamentului nr. 883/2004.
- 25 Trebuie amintit că atât dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71, cât și cele ale Regulamentului nr. 883/2004 nu organizează un regim comun de securitate socială, ci au ca unic obiect să asigure o coordonare între diferitele regimuri naționale care continuă să existe. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, statele membre păstrează competența de a-și organiza sistemele de securitate socială (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 21 februarie 2013, Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86, punctul 35, și Hotărârea din 7 decembrie 2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946, punctul 38).

- 26 Întrucât Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 883/2004 nu stabilesc condițiile cărora le este supusă constituirea perioadelor de activitate salariată sau de asigurare, aceste condiții sunt, astfel cum reiese atât din articolul 1 litera (r) din Regulamentul nr. 1408/71, cât și din articolul 1 litera (t) din Regulamentul nr. 883/2004, definite exclusiv de legislația statului membru în care au fost realizate perioadele în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 ianuarie 2005, Salgado Alonso, C-306/03, EU:C:2005:44, punctul 30).
- 27 Cu toate acestea, deși legislația fiecărui stat membru este cea care trebuie să stabilească, printre altele, condițiile care dau dreptul la prestații, statele membre trebuie totuși să respecte dreptul Uniunii și în special dispozițiile Tratatului FUE referitoare la libertatea recunoscută oricărui cetățean al Uniunii de a circula și de-și stabili reședința pe teritoriul statelor membre (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 21 februarie 2013, Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86, punctele 36 și 37, precum și Hotărârea din 23 ianuarie 2020, Bundesagentur für Arbeit, C-29/19, EU:C:2020:36, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 28 În scopul garantării acestei respectări, articolul 45 din Regulamentul nr. 1408/71, astfel cum a fost reluat în esență la articolul 6 din Regulamentul nr. 883/2004, prevede că, atunci când legislația unui stat membru condiționează dobândirea, menținerea sau redobândirea dreptului la prestații de realizarea perioadelor de asigurare, instituția competentă a respectivului stat membru trebuie să țină seama de perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației oricărui alt stat membru ca și cum ar fi fost realizate în temeiul propriei legislații. Cu alte cuvinte, perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației diverselor state membre trebuie să fie cumulate (Hotărârea din 7 decembrie 2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946, punctul 41).
- 29 Astfel, articolul 45 din Regulamentul nr. 1408/71, la fel ca articolul 6 din Regulamentul nr. 883/2004, pune în aplicare principiul cumulării perioadelor de asigurare, de activitate salariată sau de rezidență, astfel cum acesta este prevăzut la articolul 48 TFUE. Acesta este unul dintre principiile de bază ale coordonării, la nivelul Uniunii, a regimurilor de securitate socială ale statelor membre prin care se urmărește să se asigure că exercitarea dreptului la liberă circulație nu are ca efect privarea unui lucrător de avantajele în materie de securitate socială pe care le-ar fi putut pretinde în cazul în care și-ar fi desfășurat întreaga carieră într-un singur stat membru. Astfel, o asemenea consecință ar putea să descurajeze lucrătorii Uniunii să își exercite dreptul la liberă circulație și ar constitui, așadar, un obstacol în calea acestei libertăți (a se vedea în acest sens Hotărârea Tomaszewska, punctul 30 și jurisprudența citată).
- 30 În consecință, atunci când o legislație națională prevede, pentru stabilirea perioadei minime de asigurare necesară în vederea dobândirii dreptului la o pensie pentru limită de vârstă, o limită pe care nu o pot depăși perioadele de asigurare necontributive în raport cu perioadele de asigurare contributivă, instituția competentă a statului membru în cauză trebuie să ia în considerare, pentru stabilirea perioadelor de asigurare contributive, toate perioadele de asigurare dobândite în timpul perioadei de activitate a lucrătorului migrant, inclusiv pe cele dobândite în temeiul legislației altor state membre (a se vedea în acest sens Hotărârea Tomaszewska, punctele 37 și 39).
- 31 În această privință, trebuie precizat că acest principiu al cumulului se aplică în toate situațiile în care dobândirea dreptului la pensie pentru limită de vârstă necesită luarea în considerare a perioadelor realizate în temeiul legislației altor state membre, iar aplicarea sa nu poate, prin urmare, să fie limitată numai la cazul aflat la originea Hotărârii Tomaszewska, în care pragul nu este atins pe baza unui prim calcul care ar adăuga, numai la perioadele de asigurare contributive

și necontributive determinate potrivit dispozițiilor naționale, perioadele de asigurare contributive realizate în temeiul legislației altui stat membru, fără ca acestea să fie incluse în calculul acestei limite.

- 32 Litigiul principal nu privește însă dobândirea unui drept la pensie, ale cărui reguli sunt stabilite la articolul 45 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, căruia i-a succedat articolul 6 din Regulamentul nr. 883/2004, ci calculul cuantumului unei pensii pentru limită de vârstă.
- 33 În această privință, trebuie amintit că articolul 48 primul paragraf litera (a) TFUE prevede, pentru stabilirea liberei circulații a lucrătorilor, că Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene adoptă măsurile necesare pentru cumularea tuturor perioadelor de asigurare realizate în temeiul diferitor legislații naționale nu numai pentru dobândirea și menținerea dreptului la prestații, ci și pentru calcularea acestora.
- 34 Rezultă din modul de redactare a articolului 52 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 883/2004, care reia în esență regulile de calcul stabilite în special la articolul 46 din Regulamentul nr. 1408/71 (a se vedea în acest sens Hotărârea Tomaszewska, punctul 22 și jurisprudența citată), că calculul valorii pensiei se efectuează în două etape, calculându-se mai întâi o valoare teoretică și apoi una reală.
- 35 În ceea ce privește prima etapă, prevăzută la articolul 52 alineatul (1) litera (b) punctul (i) din acest regulament, instituția competentă este obligată să calculeze cuantumul teoretic al prestației pe care ar putea să o pretindă persoana asigurată dacă toate perioadele de asigurare și/sau de rezidență realizate în temeiul legislațiilor altor state membre ar fi fost realizate în temeiul legislației pe care o aplică [a se vedea, în ceea ce privește articolul 46 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, Hotărârea din 26 iunie 1980, Menzies, 793/79, EU:C:1980:172, punctul 9, și Hotărârea din 7 decembrie 2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946, punctul 42].
- 36 În conformitate cu această dispoziție, valoarea teoretică a prestației trebuie, așadar, să fie calculată ca și cum asiguratul și-ar fi exercitat întreaga activitate profesională exclusiv în statul membru în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 iunie 1980, Menzies, 793/79, EU:C:1980:172, punctul 10, Hotărârea din 21 iulie 2005, Koschitzki, C-30/04, EU:C:2005:492, punctul 27, și Hotărârea din 21 februarie 2013, Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86, punctul 41).
- 37 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 53 din concluzii, aceasta implică, în speță, faptul că perioadele de contribuție realizate în temeiul legislației Republicii Polone și a Regatului Țărilor de Jos trebuie luate în considerare în scopul stabilirii limitei unei treimi pe care nu o pot depăși, potrivit legislației Republicii Polone, perioadele de asigurare necontributive în raport cu perioadele de asigurare contributive, pentru a calcula valoarea teoretică a prestației. Cu alte cuvinte, pentru calcularea valorii teoretice a prestației, perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației diferitor state membre fac obiectul unei cumulări.
- 38 Această interpretare a articolului 52 alineatul (1) litera (b) punctul (i) din Regulamentul nr. 883/2004 este conformă cu finalitatea acestei dispoziții în măsura în care calculul care trebuie efectuat în temeiul acesteia are ca obiect, precum cel care trebuie efectuat în temeiul articolului 46 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, să îi asigure lucrătorului valoarea teoretică maximă pe care ar putea-o pretinde dacă toate perioadele sale de asigurare ar fi fost realizate în

temeiul legislației statului membru în cauză (Hotărârea din 26 iunie 1980, *Menzies*, 793/79, EU:C:1980:172, punctul 11, și Hotărârea din 21 iulie 2005, *Koschitzki*, C-30/04, EU:C:2005:492, punctul 28).

- 39 Pe de altă parte, astfel cum a amintit avocatul general la punctul 56 din concluzii, faptul de a maximiza elementele pertinente pentru calcularea valorii teoretice este conform cu jurisprudența constantă potrivit căreia articolul 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, căruia i-a succedat articolul 52 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, trebuie interpretat în lumina obiectivului stabilit la articolul 48 TFUE, care este acela de a contribui, în special prin cumularea perioadelor de asigurare, de reședință sau de încadrare în muncă, la stabilirea liberei circulații a lucrătorilor, care presupune că lucrătorii migranți nu trebuie nici să piardă drepturi la prestații de securitate socială, nici să suporte o reducere a quantumului acestora ca urmare a faptului că și-au exercitat dreptul la liberă circulație (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 august 1994, *Reichling*, C-406/93, EU:C:1994:320, punctele 21 și 24, Hotărârea din 17 decembrie 1998, *Lustig*, C-244/97, EU:C:1998:619, punctele 30 și 31, precum și Hotărârea din 21 februarie 2013, *Salgado González*, C-282/11, EU:C:2013:86, punctul 43).
- 40 În schimb, în temeiul celei de a doua etape, prevăzută la articolul 52 alineatul (1) litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 883/2004, instituția competentă stabilește valoarea reală a prestației pe baza valorii teoretice, proporțional cu durata perioadelor de asigurare și/sau de rezidență realizate în temeiul legislației pe care o aplică, în raport cu durata totală a perioadelor de asigurare și/sau de rezidență realizate în temeiul legislațiilor tuturor statelor membre în cauză [a se vedea, în ceea ce privește articolul 46 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71, Hotărârea din 26 iunie 1980, *Menzies*, 793/79, EU:C:1980:172, punctul 9, și Hotărârea din 7 decembrie 2017, *Zaniewicz-Dybeck*, C-189/16, EU:C:2017:946, punctul 42].
- 41 Articolul 52 alineatul (1) litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 883/2004 urmărește astfel numai repartizarea sarcinii prestațiilor între instituțiile statelor membre în cauză proporțional cu durata perioadelor de asigurare realizate în temeiul legislației fiecăruia dintre statele membre menționate. Această aplicare, în stadiul calculării quantumului real, a principiului proratazării, iar nu a celui al cumulării, este justificată având în vedere lipsa unui sistem comun de securitate socială, ceea ce implică faptul că, fără a penaliza lucrătorii care își exercită dreptul la liberă circulație, trebuie să se mențină integritatea financiară a sistemelor de securitate socială ale statelor membre. Or, luarea în considerare, în calculul prorataei, a unei perioade care nu corespunde niciunei perioade de asigurare sau chiar de rezidență efectivă în statul membru în cauză ar putea dezechilibra, în mod unilateral și artificial, balanța sarcinii prestațiilor între statele membre într-un sens incompatibil cu mecanismul instituit prin acest articol [a se vedea în acest sens, în ceea ce privește articolul 46 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71, Hotărârea din 26 iunie 1980, *Menzies*, 793/79, EU:C:1980:172, punctul 11)].
- 42 Astfel cum a arătat de asemenea în esență avocatul general la punctele 55 și 58 din concluzii, potrivit principiului privind proratarea, fiecare instituție competentă nu trebuie să plătească decât partea din prestație care se raportează la perioadele relevante realizate în temeiul legislației pe care o aplică. Astfel, valoarea reală a prestației care trebuie plătită reprezintă procentul valorii teoretice corespunzător perioadelor totale de asigurare sau de rezidență realizate efectiv în temeiul legislației statului membru în cauză.

- 43 În consecință, valoarea reală a prestației trebuie calculată ținând seama de toate perioadele de cotizare efective sau asimilate de legislația pe care instituția competentă o aplică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 octombrie 2002, Barreira Pérez, C-347/00, EU:C:2002:560, punctul 39), cu excluderea perioadelor de asigurare realizate în afara statului membru în cauză.
- 44 În speță, calculul valorii reale a prestației trebuie să se efectueze, așadar, în conformitate cu legislația poloneză, ținând seama de perioadele de asigurare contributive realizate în temeiul legislației Republicii Polone, precum și de perioadele de asigurare necontributive realizate în temeiul legislației acestui stat membru în limita unei treimi din aceste perioade de asigurare contributive, astfel cum este impusă de această legislație, dar excluzând perioadele de asigurare realizate în alt stat membru.
- 45 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 52 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 883/2004 trebuie interpretat în sensul că, în scopul stabilirii limitei pe care nu o pot depăși perioadele de asigurare necontributive în raport cu perioadele de asigurare contributive în conformitate cu legislația națională, instituția competentă a statului membru în cauză trebuie, la calcularea valorii teoretice a prestației, vizată la punctul (i) din această dispoziție, să țină seama de toate perioadele de asigurare, inclusiv de cele realizate în temeiul legislației altor state membre, pe când calculul valorii reale a prestației, vizată la punctul (ii) din dispoziția menționată, se efectuează numai în raport cu perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației statului membru vizat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 46 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 52 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială trebuie interpretat în sensul că, în scopul stabilirii limitei pe care nu o pot depăși perioadele de asigurare necontributive în raport cu perioadele de asigurare contributive în conformitate cu legislația națională, instituția competentă a statului membru în cauză trebuie, la calcularea valorii teoretice a prestației, vizată la punctul (i) din această dispoziție, să țină seama de toate perioadele de asigurare, inclusiv de cele realizate în temeiul legislației altor state membre, pe când calculul valorii reale a prestației, vizată la punctul (ii) din dispoziția menționată, se efectuează numai în raport cu perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației statului membru vizat.

Semnături